

מבצע

חילופי כליות

נתן אדלר

המשפחה הלך והידרדר, עד שפרופ' רפופרט מבית החולים 'קפלן' הבהיר שעל מנת להמשיך לחיות - נותרו לו שתי אפשרויות בלבד: או השתלה או דיאליזה.

זה היה שוק. הלם עבור כולנו. שני המונחים הללו נשמעו לנו גרועים. הבנו שהחיים שלנו עולים על מסלול חדש, בלתי מתוכנן בעליל, שמי יודע אם ואיך נצלח אותם בבטחה.

מהרגע של הבשורה ואילך, הפכתי למומחה על בנושאי כליות. התחלתי לברר, לשאול, להתייעץ ולאגור כל פריט מידע שיוכל לעזור לקרוב המשפחה. כשניסיתי לברר מה טומן בחובו המושג התמים 'דיאליזה' - קפצתי לראות מקרוב איך המכונה הזו עובדת, והבנתי שאני הולך לעשות הכול כדי למנוע מקרובי לעבור את מסכת הסבל הנוראה הזו.

פעם אחת שבה יצא לי לראות מכונת דיאליזה בפעולה, הספיקה לי די והותר. כשראיתי את המחטים האימתניות שמוכנסות בכל פעם מחדש דרך העור המנופח לווריד, למשך ארבע שעות רצופות כל פעם, וכשהסבירו לי שכל תהליך הניקוי ארוך הזה, שלאחריו נותר האדם חסר כוח במשך שעות - אמור להועיל ליומיים בלבד שלאחריהם שוב יצטרך הגוף לעבור הכול מחדש כדי להמשיך לשרוד - ידעתי שהדיאליזה היא לא אופציה.

ל ו הייתם מציעים לפני חמש שנים לרב הרב עמנואל קצבורג, יהודי נכבד המתגורר בביתר עילית וזוכה להערכה בקרב כל מכריו הרבים, להצטרף למועדון תורמי הכליה בישראל - הוא היה מן הסתם פוטר אתכם בהרמת גבה מלווה בחיוך. הוא? שיתרום אחת משתי כליותיו? בשביל מה? זה לא מסוכן מידי? כסף אפשר לתרום. חסד אפשר לעשות. אבל לעבור ניתוח כדי להסיר כליה אחת? עם כל הכבוד, במלוא הרצון הטוב - זה כבר יותר מדי.

אבל החיים חזקים יותר מכל תכנית שמתכננים לה. לעתים, הנסיבות שמתוכננות לאדם מן השמיים הן כל כך ברורות ומדויקות, עד שהן מובילות את האדם, כמעט מאלין, אל ההחלטה הנכונה - זו שלעולם לא היה מגיע אליה אלמלא רצף אירועים מופלאים שאין מהן מנוס אלא לקרוא את השדר המשודר מהן, ופשוט לעשות את הדבר הנכון.

"הכל החל לפני שמונה שנים", מספר הרב עמנואל קצבורג בשיחה נרגשת וגלוית לב, שמטרתה אחת: להרחיב את מועדון מצילי החיים בישראל. "קרוב משפחה שאני קשור אליו ואני חב לו רבות, היה במעקב אחרי תפקוד הכליות. ככל שחלף הזמן, מצב כליותיו של קרוב

בבילינסון הצריכו בדיקה יקרה הנעשית באמצעות חומר רדיואקטיבי. קופת החולים לא הסכימה לממן זאת, ואני החלטתי לשלם את הסכום הנכבד הזה מכיסי הפרטי.

"ברוך השם, הבדיקה העלתה שאין שום ממצא חריג והכל תקין, אך למרות זאת הרופאים החליטו שלא ניתן לבצע את ההשתלה לפני שהגידול יוסר על ידי ניתוח. כמובן, במקביל נערכו בדיקות התאמה, על מנת לבדוק את מידת ההתאמה ביני, התורם, לקרוב משפחתי. מתוצאות בדיקת הדם הראשונית נמצא שאכן ישנה התאמה, וכך המשכנו בסדרת בדיקות של סיווג רקמות - וזאת על מנת לוודא שאכן ישנה התאמה מלאה ביני לבין קרוב משפחתי.

"ערב לפני הניתוח, בעודי מאושפז כבר לקראת הניתוח להוצאת הבלוטה החשודה, הגיעו תוצאות שאר הבדיקות. ברגע האחרון התברר שאני לא מתאים לתרומה, אך למרות זאת הוחלט לבצע את הניתוח להוצאת הבלוטה.

כשנודע במשפחה שאני לא מתאים, ותרומתי ירדה מהפרק, החליטה אחת מאחיותיו של קרובי שהיא רוצה לתרום. התברר לי למפרע, שעוד לפני שהסכמתי לנדב את כלייתי, נכנס לתמונה אדם נפלא, יהודי אציל ועתיר זכויות עצומות, שכבר הציל מאות נפשות מישראל ממוות: קוראים לו הרב ישעיהו הבר, והוא ייסד ועומד בראש הארגון 'מתנת חיים', שאני לא יודע מה היו עושים מאות חולי כליות בישראל אלמלא הפעילות שלו, שנעשית ללא ליאות, ללא מתן תמורה ובמסירות נפש של ממש.

"הרב הבר כינס את המשפחה, והסביר להם את משמעות התרומה על כל השלכותיה. הוא הסביר בהרחבה את רמת הסיכון המינימלית הכרוכה בתרומת כליה, לעומת השלכות מצילות החיים הצפויות מהתרומה, ובכך הכשיר את הקרקע לשאיפת בני המשפחה לתרום כליה למרות החששות הטבעיים המלווים את הצעד הזה. האחיות כולן עברו בדיקת סיווג רקמות, ובסופו של דבר, אחת האחיות של קרוב המשפחה נמצאה כמתאימה ביותר לתרומה. האחיות הזו היא זו שבאמת זכתה בסופו של דבר לתרום את אחת מכליותיה עבור קרוב המשפחה - שמאז זוכה, ברוך השם, לחיים בריאים ושלמים".

האכזבה וההחלטה

הרב קצבורג הגיע למסקנה שאם כבר החליט לתרום כליה - אז הוא יממש את החלטתו בכל מחיר.

"כשעזבתי את בית החולים", הוא מספר, "הייתי מאוכזב מכך שתרומתי נדחתה. לפני שיצאתי, הבטחתי לצוות ש'אנחנו עוד ניפגש'. אמרתי לעצמי: אם כבר עברתי את כל התהליך הזה, אז אני צריך לתרום, לא משנה עבור מי.

"המתנתני שנה וחצי לראות שהכול בסדר, ואז החלטתי להירשם דרך 'מתנת חיים', כמועמד לתרומת כליה.

"כשהתחלתי את התהליך הארוך הנדרש מתורם כליה, ארגון מתנת חיים הבהיר לי את כל האופציות העומדות לפניי. הרב ישעיהו הבר ואנשיו ליוו אותנו במסירות לאורך כל הדרך, ועזרו לנו להתמודד עם סבך הבריורקריה שלא נגמרת. לפי מדד ההתאמה נמצאה כלייתי מתאימה ביותר לגברת ש' מבני ברק. הכל נעשה לקראת התרומה לגברת ש', אבל אז, שוב התערבו מלאכי ההצלה של 'מתנת חיים', ונשלחו משמייים כדי לכוון את הכליה שלי למישהו אחר.

"האיש שכלייתי הושתלה בגופו בסופו של דבר הוא יהודי חשוב

"וכל זה", מבהיר הרב קצבורג, "עוד לפני שדיברנו על ההגבלה על כמות השתייה שמותר לחולה להכניס לגופו: לחולה דיאליזה אסור לשתות יותר מכוס עד 2 כוסות מים ליממה. רק לחשוב על ימי חמסין בקיץ, כשהלשון נדבקת לחיך, וכל הרצון מסתכם בכוס מים קרים שתרווה את הצימאון הנורא. אבל אתה לא יכול לספק לגוף את אחד הצרכים הבסיסיים ביותר, משום שאצל מי שכליותיו לא מתפקדות - כל נוזל שנכנס לגוף נשאר בגוף. זה היה נשמע לי עינוי נוראי שחולה דיאליזה עובר מידי יום ואדם מן השורה לא מעלה על קצה דעתו. אני גם לא מדבר על שורה ארוכה של מזונות שאסורים לעלות על דל שפתותיהם של החולים.

"ומילא, לו הייתה הדיאליזה באמת מועילה לטווח ארוך. אך הסטטיסטיקה מראה שרק אחד עשר אחוז מהאוכלוסייה שורדת את הדיאליזה יותר מעשר שנים, כך שבמובן מסוים חולי הדיאליזה חיים על זמן שאול, כשברקע תמיד מרחפת מעל ראשם הידיעה המאיימת שיום יבוא וגם זה כבר לא יועיל.

הרגשתי שאני חייב לעשות את כל התלוי בי כדי שקרובי יזכה בהקדם הכי אפשרי בכליה מתפקדת שתמלט אותנו מאימת הדיאליזה. "החלטתי שאני תורם לקרוב משפחתי את אחת מכליותיי".

'מצטערים, אינך מתאים'

הרב עמנואל קצבורג לא ידע שההחלטה החשובה הזו - מבין החשובות ביותר בחייו - תוביל אותו למקומות אחרים לחלוטין מאלו שהוא תכנן לעצמו.

"כמו כל מועמד לתרומת כליה", הוא מספר, "נדרשתי לעבור מספר בדיקות, על מנת לוודא שמצב בריאותי אכן מאפשר תרומת כליה. במהלך אחת מן הבדיקות התגלה אצלי גידול לא ברור באבי העורקים. הרופאים

תרומת כליה, היא תהליך פשוט יותר מניתוח קיסרי; דיאליזה היא כמעט גזר דין מוות במקרים רבים וירידה של יותר מחמישים אחוז באיכות החיים ברוב המקרים

"את שלום דהן פגשתי לראשונה בערב הניתוח. היתה שם התרגשות גדולה. שמחתי עד מאוד לראות את האדם שמשמייים נשלחתי, בדרך כל כך פתלתלה ומופלאה, להציל את חייו, ואיחלנו זה לזה שהכל יעבור בהצלחה.

"לפני שבועיים סוף סוף קיימתי את הבטחתי וכלייתי נקלטה בגופו של ה המושתל בן החמישים וחמש. כרגע, שלום עדיין בהתאוששות, אך בחסדי השם, לאחר לא מעט שנות סבל, עוד אדם יצא ממעגל הדיאליזה. אני, ברוך השם, שוחררתי כצפוי כעבור יומיים, מבלי להרגיש כמעט כלום.

מירוחים העונה לשם שלום דהן. כלייה שהושתלה בו לפני שש עשרה שנים חדלה מלתפקד, והוא נזקק בדחיפות להשתלה נוספת. אחותו של שלום רצתה לתרום לו כליה, אך למרבה הצער לא הייתה ביניהם התאמה. משפחת דהן ניצבה בפני שוקת שבורה, כשהאחות שמבקשת להציל את חיי אחיה אינה מסוגלת לעשות זאת בשל חוסר ההתאמה.

"וכאן נכנסו שוב לתמונה מלאכי ההצלה של 'מתנת חיים'. הם עירבו אותי בסיפור, והציעו לי לבצע החלפה: אחותו של שלום דהן תתרום לגברת ש' את כלייתה, ואילו אני אתרום את כלייתי לדהן.

הרב הבר כינס את בני המשפחה והסביר להם את משמעות התרומה על כל השלכותיה. הוא הסביר בהרחבה את הסיכון המינימלי הכרוך בתרומת כליה לעומת התוצאות מצילות החיים הצפויות מהתרומה

תחושה עילאית

◀ הרב קצבורג, מה עושה לך ההרגשה שהצלת חיים?

"זאת תחושה מדהימה, שקשה לי לבטא אותה במילים. מדובר בתהליך די ארוך עבור המושתל - אך בפרוצדורה פשוטה יחסית עבור התורם. אי אפשר אמנם לזלזל - מדובר בכל אופן בהליך כירורגי - אך אם נחשוב על הסבל של אדם שעובר דיאליזה שלוש פעמים בשבוע במשך שעות ארוכות בכל פעם, כשהוא לא יכול לתפקד זמן רב לאחר כל טיפול, וכשבין טיפול דיאליזה למשנהו הוא עולה בשלושה קילוגרם כיון שהגוף צובר נוזלים שאין באפשרותו להוציאם ובנוסף הוא מוגבל באינספור מגבלות - הרי שהכאב הקל ואי הנוחות הזמנית של התורם הם כאין וכאפס לעומת ההצלה הנגרמת כתוצאה מכך.

"לתורם כליה", מסביר הרב קצבורג מניסיונו הטרי, "זה תהליך פשוט יותר מניתוח קיסרי; לעבור דיאליזה זה כמעט גור דין מוות במקרים רבים, וירידה של יותר מחמישים אחוז באיכות החיים ברוב המקרים. הדיאליזה עוצרת את החיים. הן לחולים והן לכל המעגל המשפחתי הרחוק והקרוב. אי הנוחות שלנו מתגמדת לעומת מה שאדם כזה עובר. אז נכון, במשך שבועיים שלושה יש מעט כאבים, אבל זה לא ברמה שאינה נסבלת. מנגד, אתה יודע שהצלת חיים של אדם. אדם שתלוי בדיאליזה מרגיש שחיי תלויים לו מנגד. אדם שגופו עולה ויורד שלושה או ארבעה קילוגרם שלוש פעמים בשבוע - כל המערכות אצלו משתבשות. הלב צריך לספק דם לגוף ששוקל שבעים קילוגרמים, וכעבור יומיים לגוף ששוקל שבעים ושלושה, ושוב לשבעים וחוזר חלילה. המערכות באיזשהו מקום משתבשות, וככל שחולף הזמן כך פוחתת תוחלת החיים של חולי הדיאליזה.

"ואני לא מדבר על האושר של אנשים שעברו דיאליזה במשך שנים, ונוכחים לראות בפעם הראשונה שהגוף מצליח לנקות את עצמו בלי עזרה מלאכותית. בפעם הראשונה לאחר הניתוח, כשהם ניגשים למלא צורך בסיסי של כל אדם בריא - האנשים הללו פורצים בבכי של התרגשות והודיה. במו עיני ראיתי זאת. המשמעות של ברכת 'אשר יצר' מקבלת ממד אחר לגמרי. פתאום כל מילה מקבלת משמעות עצומה: וברא בו

נקבים נקבים... חלולים חלולים... גלוי וידוע וכו' שאם ייפתח אחד מהם או יסתם אחד מהם - אי אפשר להתקיים אפילו שעה אחת..." מתאר הרב קצבורג, ועיניו דומעות מהתרגשות על שזכה לתרום אבר מגופו כדי להציל את חייו של הזולת.

"כיום", מזכיר הרב קצבורג, "ישנם בישראל כשששת אלפים מטופלי דיאליזה לערך. רק עשרה אחוזים מתוכם מסוגל לעבור השתלה. ככל שחולף הזמן, הגוף כבר לא מסוגל לעמוד בהשתלה. גם כשמדברים על שבע מאות או שמונה מאות ממתנינים המצפים לתורם - ככל שיחלוף הזמן, חלקם כבר לא יהיו כשירים ולא יוכלו לעבור השתלה. מדובר פשוט במירוץ נגד הזמן".

◀ יש תאריך תפוגה לכליה מושתלת?

"ככל שהתרופות מתקדמות יותר, השתל מחזיק מעמד יותר זמן. היה כבר מקרה של מושתל שהכליה תפקדה ארבעים שנה לאחר ההשתלה. ישנם מקרים שהכליה מחזיקה מעמד חמש עשרה או עשרים שנה. הקב"ה קובע כמה זמן הכליה תתפקד. אצל שלום דהן זו כבר השתלה שניה. ההשתלה הראשונה החזיקה מעמד שש עשרה שנה.

"הרפואה משקיעה מאמצים רבים כדי למנוע מהגוף לדחות את הכליה המושתלת, שמזוהה על ידי המערכת החיסונית כגוף זר שפולש לגוף ויש להילחם בו. ככל שרמת ההתאמה בין התורם לנתרם גבוהה יותר - כך פוחת הצורך בהחלשת מערכת החיסון העלולה לדחות את הכליה.

"לכן חשוב שיותר אנשים יתרמו", מסביר הרב קצבורג. "ככל שהמודעות לחשיבות התרומה תעלה ויותר אנשים יתרמו - כך ייווצר מאגר גדול ומגוון יותר, וניתן יהיה להגיע להתאמות יותר גבוהות, וממילא הסיכוי שהשתלים ייקלטו גבוה יותר. משום כך חשוב להרחיב את מעגל התורמים.

"באחת משיחותינו סיפר לי הרב הבר, שכליה אחת מסוגלת לספק מאתיים אחוזים ממה שאדם צריך לניקוי הדם. יוצא אפוא ששתי כליות מספקות ארבע מאות אחוז. בתשעים ותשעה נקודה חמישה אחוזים מהמקרים, כשכליה מפסיקה לפעול - זה קורה בשתי הכליות בו זמנית.

נדירים מאוד המקרים שבהם כליה אחת הפסיקה לתפקד ואילו השנייה המשיכה. אז מדוע אדם זקוק לשתיים? אין ספק שאחת מהן נועדה כדי לתרום!

'קירוב' דרך הכליות

מדהים לראות עד כמה רחוקה יכולה להיות ההשפעה של מעשה חסד בודד שאנו עושים. כמו אבן הנזרקת למים ויוצרת סביבה אדוות גלים, כך גם אנו לא יכולים לשער עד היכן תשפיע פעולה שלנו על הסביבה. הרב קצבורג: "אני מכיר מקרים של אנשים לא דתיים שקיבלו תרומה מאדם שומר מצוות, והדבר שינה להם את כל החיים - הגשמיים והרוחניים. נחשפתי למקרה של אישה לא דתייה מעפולה שקיבלה כליה מאדם דתי דרך 'מתנת חיים'. היא אמרה לעצמה: 'הכליה הזו שמרה שבת כל החיים, ועכשיו היא לא תשמור שבת? וכך היא קיבלה על עצמה שמעכשיו תשמור שבת. בעקבות כך היא גם התחילה להקפיד על ברכת 'אשר יצר', וכך, כשמצווה גוררת מצווה, היא הוסיפה את שמימית המצוות. התורם לא ביקש זאת ממנה, הוא לא דיבר אתה על כך בכלל, אך אין ספק שכל המצוות האלה נוקפות לזכותו.

"אני עובד בסביבה לא דתית", סח הרב קצבורג. "אני עובד בנת"ע - החברה שמפעילה את הרכבת בתל אביב שנמצאת בשבועות האחרונים בכותרות. תרומת הכליה שלי גרמה לקידוש השם עצום. במקום העבודה שלי הגיבו בהתפעלות לא רגילה. הייתה גם הבנה ועידוד, אבל בעיקר היו קריאות התפעלות. חברים לעבודה שאלו אותי: 'איך הגעת לזה? מה פתאום עשית את זה?' מישוהו שם אמר לי: 'אני חתום על כרטיס אד"י. אחרי שאמות - אני מסכים שיעשו עם האברים שלי מה שרוצים. אבל לתרום אברים בחיים? בשביל מה? לזה אני לא מסוגל'.

"אנחנו לא אגואיסטים. בציבור החרדי יש נתינה עד אין סוף. ככל שאנחנו נגביר את ההענקה שלנו - זה יקיר יותר, ואחינו הרחוקים ייחשפו יותר. זה משהו שמפיל מחיצות. אני עובד עם אנשים חילונים קרוב לעשר שנים, ואני מקפיד לא להיכנס לעולם לדיונים בנושאי דת. אני לא מסבירין ולא מתיימר להיות כזה. יש אמנם כבוד והערכה אחד לשני, אבל ברגע שהם שמעו על התרומה - זה פעל כפי שלא מסוגלים לפעול אלף ערבי הסברה וסמינרים של קירוב. זה מעשה אחד שמשנה את כל ההסתכלות והחשיבה. זה גורם להם להביט בנו בהערצה. זו לא הייתה המטרה, אבל בסופו של דבר - זו אחת התוצאות. וחשוב להדגיש: 'מתנת חיים' מעניקה חיים לכולם, מבלי להביט ומבלי לתעדף אף אחד,

לא משנה מאיזה רקע הוא בא ולאיזה מגזר הוא משתייך. "אני חושב שזה אחד הדברים הכי יפים אצלנו, הציבור החרדי. הנתונים מוכיחים שאחוז החרדים והדתיים שתורמים בצורה אלטרואיסטית - גבוה לאין שיעור מהמגזרים האחרים, והדבר גורם לקידוש השם גדול.

< איך אתה מתפקד כעת?

"הנתיחה היה בסוף חודש אב, ביום שני האחרון של בין הזמנים. ביום חמישי של השבוע שלאחריו כבר חזרתי חלקית לעבודה. יש בדיקת דם שאצטרך לעשות פעם בשנה. בעולם המודרני של היום", הוא מציין בחיך, "הרבה אנשים בריאים נוהגים לעשות מעקב חד-שנתי, כך שאפילו במובן הזה אני לא עומד לחוות שום דבר חריג, בעזרת השם".

מסר לדור הבא

< אתה מרגיש שהעברת מסר חינוכי לילדים שלך באמצעות המעשה ההרואי הזה?

"אין ספק. הדבר שמשפיע ביותר על התנהגותו של ילד הוא דוגמה אישית של הדמות המחנכת. דוגמה חיה להתנהגות נכונה, יעילה יותר ממאות שיחות מוסר. אם נטיף מבוקר עד ערב לילדינו על דרך חיים אך בהתנהגותנו לא נגלם את הדרך שבה אנו שואפים שילדנו יצעד בה - אז בבוא הזמן הילד גם הוא יגדל ויידע לנאום ולדרוש מבנו את אותן דרישות שתבעו ממנו. ילד בסופו של דבר מחקה את הוריו. אם נדבר כל היום עד כמה חשובה עזרה לזולת ולא נעשה זאת - הוא גם יתפקד בדיבורים. לכן - גם לכן - חשובים המעשים".

הרב קצבורג מסיים בהצעה לכולנו: "בואו נתחיל לחשוב קצת על השני. אני לא אומר שתרומת כליה מתאימה לכל אחד. יש הרבה אנשים שלא מסוגלים לתת, מכל מיני סיבות פסיכולוגיות או משפחתיות. לאנשים יש הרבה חששות. "אבל המסר שאנחנו צריכים לחיות אותו הוא לחשוב על השני. כך החיים של כולנו יתחילו להיראות אחרת. לא משנה באיזו צורה נעשה את זה - למשל על ידי מתן טרמפ קטן שמצריך סיבוב נוסף של חצי דקה; לאותו אדם חסכתי עשר דקות הליכה ואילו המכונית נסעה עוד חצי דקה. בואו נעשה את הקהילה ואת העולם שאנו חיים בהם למקום טוב יותר ונעים לכולם.

"כעת", הוא מסכם, "הכליה שלי מתאקלמת יפה בגוף של שלום דהן. היא נקלטה, מתפקדת, ומוחיה אותו.

"ויהיה מה שיהיה, תמיד אדע שאבר חיוני מגופי פועם בלב של מישוהו אחר, ומעניק לו איכות חיים ואת החיים עצמם. אשריי שזכיתי!".

אינך יכול לתרום כליה? עזור לנו להגיע לאדם שכן יכול

משלוח צ'ק בדואר לכתובת:
עבור מתנת חיים
רחוב קצנלבון 58
הר נוף
ירושלים 93871

הפקדה בחשבון הבנק:
בנק מרכנתיל - 17
סניף כנפי נשרים מספר סניף 661
חשבון מספר - 62951787
על שם: "מתנת חיים"

ארגון מתנת חיים הינו עמותה רשומה הפועלת ללא כוונת רווח וללא כל טובת הנאה. כל שירות הניתן לחולים ומשפחותיהם, וכל צורה של סיוע הניתן על ידי העמותה ניתנים חינם, ללא בקשת תמורה בשום צורה. הפעילות נעשית בצניעות, ומתוך הסתפקות במועט, בחיסכון מירבי בהוצאות משרדיות. ההוצאות להחזקת הארגון משמשות בעיקר למימון פרסום והסברה, על מנת להגביר את המודעות בציבור לאפשרות לתרום כליה ולהציל חיים. ברור לנו מנסיונינו, כי ככל שיתרבו האמצעים בעזרתם נוכל להרחיב את פעילות הסברה, כך יגדל בעז"ה מספר האנשים שחיים ינצלו, ומכאן שכל תרומה כספית, בכוחה להביא מזר ומרפא לחולים כואבים.

כל התרומות מוכרות לצורך החזרי מס

לתרומה מקוונת מאובטחת: www.kilya.org.il

